

Gospodarka o obiegu zamkniętym i REACH – niezbędne partnerstwo

Wstęp

Interakcja pomiędzy produktem, odpadami i prawem w zakresie chemikaliów to zasadniczy aspekt gospodarki o obiegu zamkniętym. To również ważny element udanej zmiany w kierunku szczelnego obiegu materiałów i ochrony przed substancjami niebezpiecznymi.

Należy pamiętać, że kiedy coś staje się odpadem, automatycznie przestaje podlegać przepisom rozporządzenia REACH¹, zaś w ich miejsce wkracza unijne prawo odpadowe kontrolujące kwestie odpowiedzialności za odpady i ich przetwarzanie oraz nakładające ograniczenia w handlu odpadami w Europie i poza nią. Tak rozległa kontrola jest konieczna ze względu na szczególne ryzyko, jakie wiąże się z odpadami, w tym ryzyko przestępczości.

Jeżeli odpady mają być ponownie wprowadzane do gospodarki jako materiały z recyklingu włączane do nowych produktów lub jako surowce wtórne przeznaczone do sprzedaży, trzeba upewnić się, że zostały przetworzone w sposób gwarantujący ich bezpieczne użycie. Przepisy REACH można zastosować dopiero wówczas, gdy dany materiał utraci status odpadu. Służy temu procedura utraty statusu odpadu, podobna do tej, jaką na przykład wyjaśnia rząd Wielkiej Brytanii w tym miejscu². Warunkiem utraty statusu odpadu jest uzyskanie zgodności z przepisami dotyczącymi substancji chemicznych, co ma zapewnić ochronę ludzi i środowiska, jak też zrównanie z wymogami ustanowionymi dla surowców pierwotnych.

Szczególnie kłopotliwy dla sektora przetwórstwa i recyklingu problem pojawia się tam, gdzie materiał odpadowy zawiera substancje objęte ograniczeniami w ramach unijnych przepisów dotyczących substancji chemicznych, takich jak REACH. Domyślnie stanowią one, że substancje te będą podlegać ograniczeniom również w materiałach, które utraciły status odpadu oraz w nowych produktach wytworzonych z materiałów z recyklingu. Główne zarzuty przemysłu recyklingu dotyczą właśnie tej kwestii. W niektórych przypadkach krytyka odnosi się także do braku przejrzystości zasad działania systemu i jego motywacji. Pojawiają się także wątpliwości co do bezpieczeństwa i celowości zezwalania na użycie pewnych substancji objętych ograniczeniami w nowych produktach wytworzonych z materiałów pochodzących z recyklingu.

W tej sytuacji należy znaleźć równowagę pomiędzy zwiększaniem poziomu recyklingu a zapobieganiem ponownej obecności substancji niebezpiecznych w gospodarce.

Nasze KLUCZOWE zasady czystej, efektywnej i zrównoważonej gospodarki o obiegu zamkniętym

- **Czysta, efektywna i zrównoważona gospodarka o obiegu zamkniętym wymaga usunięcia problematycznych substancji z produktów na etapie projektowania.** Aby tego dokonać, konieczne jest wzmocnienie pozycji REACH i wprowadzenie wymogów dla konkretnych produktów. Za przykład może tu służyć dyrektywa RoHS, która kontroluje użycie substancji w urządzeniach elektronicznych. W tym punkcie gospodarka o obiegu zamkniętym i prawodawstwo dotyczące chemikaliów powinny się wzajemnie dopełniać. Najwyższym stopniem hierarchii sposobów postępowania z odpadami jest zapobieganie obejmujące eliminację materiałów niebezpiecznych.

¹ REACH nie obejmuje odpadów, ponieważ, jak stwierdza artykuł 2(2): "Odpady, w rozumieniu dyrektywy 2006/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, nie są substancją, mieszaniną ani wyrobem w rozumieniu art. 3 niniejszego rozporządzenia."

² <https://www.gov.uk/turn-your-waste-into-a-new-non-waste-product-or-material>

- **Powracający do gospodarki odzyskany materiał, który utracił status odpadu poprzez spełnienie szczegółowych kryteriów dla tego statusu lub poprzez wykorzystanie w nowym produkcie, musi być w pełni zgodny z prawem w zakresie substancji chemicznych.** Proces autoryzacji REACH zawiera mechanizm zwolnień i autoryzacji, dzięki którym np. kadm, mimo ograniczeń, może być w pewnych przypadkach aprobowany w PCW pochodzącym z recyklingu³. Obecnie przyglądamy się proponowanej autoryzacji użycia DEHP w przetworzonym PCW⁴. Generalnie jesteśmy przeciwni takim wyjątkom, ale gdyby ich stosowanie miało być jednak rozważane w przyszłości, powinny być maksymalnie ograniczone w czasie i zakresie.
- **W przypadku wydania tymczasowego zwolnienia / autoryzacji dopuszczającej obecność substancji niebezpiecznych w produktach wytworzonych z materiałów z recyklingu, materiały te powinny zostać oznaczone i powiązane z konkretnym oznakowaniem.** Zapewni to łatwą identyfikację zanieczyszczonych produktów i odróżni je od produktów bezpiecznych. Identyfikacja produktu wykonanego z PCW zawierającego kadm jest obecnie niemożliwa.
- **Należy wspierać badania i rozwój procesów usuwania substancji niebezpiecznych z materiałów odpadowych,** aby w ten sposób przyczynić się do tworzenia czystej gospodarki o obiegu zamkniętym. Należy przy okazji zauważyć, że przyznawanie zwolnień umożliwiających ponowne wprowadzenie substancji niebezpiecznych do gospodarki wpłynie negatywnie na działalność związaną z ich bezpiecznym przetwarzaniem i eliminacją.
- **Producenci powinni mieć świadomość, że niektóre z używanych przez nich chemikaliów mogą w przyszłości podlegać ograniczeniom, na przykład w ramach listy SIN⁵.**
- **Twierdzenia dotyczące wpływu REACH na przedsiębiorstwa zajmujące się recyklingiem, zwłaszcza małe i średnie, nie są poparte wystarczająco dobrymi danymi.** Posłużono się subiektywną ankietą, w której przedsiębiorcy wskazywali ich zdaniem najbardziej uciążliwe przepisy, jednak nie wymagano żadnego uzasadnienia⁶. Warto odnotować, że raport ChemSec⁷ wykazał istnienie sporych różnic pomiędzy wyolbrzymionymi kosztami ekonomicznymi, jakie rzekomo ma powodować nowe prawodawstwo, a stanem rzeczywistości.

Wnioski

UE powinna skupić się na tworzeniu czystej gospodarki o obiegu zamkniętym. W przeciwnym razie ryzykuje znaczącą utratą zaufania konsumentów i rynków do materiałów z recyklingu w przyszłości. Głównym problemem dla przetwórców jest obecność substancji niebezpiecznych w materiałach, a nie rozporządzenie REACH i polityka w zakresie chemikaliów. Zamiast tworzyć zagrożenie dla zdrowia publicznego i środowiska poprzez uchylanie wymogów bezpieczeństwa dla pewnych rodzajów działalności lub produktów oraz utrudnianie przyszłej identyfikacji skażonych materiałów, UE powinna dążyć do usuwania tych substancji z produktów i odpadów.

Dalsze informacje:

<http://www.eeb.org/>

<http://www.chemtrust.org.uk/>

<http://foeeurope.org/>

<http://www.zerowasteurope.eu/>

³ REACH pomaga oczyścić gospodarkę o obiegu zamkniętym, wspierając zrównoważony recykling.

<http://www.chemtrust.org.uk/reach-helps-the-circular-economy-clean-up-facilitating-sustainable-recycling/>

⁴ Zastępowanie chemikaliów bezpieczniejszymi zamiennikami czy ochrona brudnego przemysłu?

<http://www.chemtrust.org.uk/replacing-chemicals-with-safer-alternatives-or-protecting-dirty-industry/>

⁵ Opracowana przez ChemSec lista szkodliwych chemikaliów „Substitute it now”:

<http://www.chemsec.org/what-we-do/sin-list>

⁶ Publiczne konsultacje w sprawie 10 najbardziej uciążliwych aktów prawnych dla małych i średnich firm:

ec.europa.eu/DocsRoom/documents/10036/attachments/1/translations/en/renditions/pdf

⁷ Raport ChemSec o przesadnej reakcji firm wobec nowych przepisów środowiskowych:

<http://chemsec.org/news/news-2014/october-december/1395-chemsec-report-released-on-how-companies-cry-wolf-in-the-face-of-new-environmental-laws>